

Modul 4

Sodelovalen učitelj

PREGLED

Danes učitelji večino časa delajo sami: iščejo vire, pripravljajo učne ure in delavnice, preverjajo in ocenjujejo znanje in druge pedagoške aktivnosti, učiteljska etika pa poudarja sodelovanje. Učitelji in mentorji morajo sodelovati na šolski, lokalni, regionalni in mednarodni ravni, če želijo biti kreativni, inovativni, seznanjeni z raziskavami, metodologijo, digitalizacijo, ugotavljanjem napredka in izzivi učencev ter opravljati mentorstvo neizkušenim učiteljem. Sodelovalen učitelj sodeluje z različnimi deležniki iz različnih strok, ki omogočajo vpogled v različne vire, s čimer postanejo njihove pedagoške aktivnosti bolj življenjske in resnične. Proces skupnega dela z namenom doseganja skupnih ciljev in izboljšanja učnih rezultatov zahteva sodelovanje (načrtovanje, problemsko reševanje, prispevanje k spoštljivemu učnemu okolju itd.). Socialni in tehnološki razvoj ponujata različna orodja za sodelovanje, od različnih platform, e-učilnic, socialnih medijev in aplikacij, s katerimi lahko dosežemo inovativno učno okolje. Da bi ustvarili odprto učno okolje, kjer učitelji prevzemajo kolektivno odgovornost za napredek učencev, učitelji sodelujejo v različnih skupnostih znotraj in zunaj šole. Trg dela se v današnjih časih stalno spreminja in zato potrebujemo učitelje, ki bodo sodelovali z deležniki s trga dela, še posebej z delodajalci in lastniki (kmeti v primeru večnamenskega kmetijstva). Sodelovalen učitelj sodeluje z učitelji iz drugih držav z namenom izboljšanja znanja, veščin, odnosa in etičnosti do novih raziskav, socialnih in političnih problemov (migracije, vojne itd.) in klimatskih razmer.

UČNI CILJI

Znanje

Udeleženec bo znal:

Interpretirati cilje in pomen mreženja in medsektorskega sodelovanja ter razlikovati med načini in orodji za sodelovanje v pedagoškem procesu. Definirati strategijo in delovanje v smislu uspešnega sodelovanja s pedagoškim osebjem, vodstvom šole in kmetijskim sektorjem (trg dela, raziskovalci itd.) na lokalni, regionalni in mednarodni ravni.

Veščine

Udeleženec bo sposoben:

Vzpostaviti in organizirati učinkovito ekipo in učne skupnosti (študijske skupine) učiteljev in drugih udeležencev (delodajalcev itd.) v izobraževalnem procesu z jasnimi cilji. Uporabljati digitalna orodja in umetno inteligenco za vzpostavitev sodelovalnih projektov in interdisciplinarno poučevanje. Izbrati in delovati na mednarodnih platformah za sodelovanje učiteljev (ESEP, EPALE, Cedefop).

Odnos

Udeleženec bo razvil odnos do:

Sodelovanja kot kompetence, ki jo zahtevajo novi pedagoški pristopi in sodelovanja brez predsodkov, ne glede na spol, raso, vero ipd.

Okrajšave / kratice

Cedefop - European Centre for the Development of Vocational Training (sl. Evropski center za razvoj poklicnega usposabljanja)

CMS - Collaborative Content Management System (sl. Sodelovalni sistem za upravljanje vsebin)

CPI - Institute of the RS for Vocational Education and Training (sl. Center RS za poklicno izobraževanje)

DigComp - Digital Competence Framework for Citizens (sl. Okvir digitalnih kompetenc za državljane)

ECVET - European Credit System for Vocational Education and Training (sl. Evropski kreditni sistem za področje poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja)

EPALE - Electronic Platform for Adult Learning in Europe (sl. Spletna platforma za učenje odraslih v Evropi)

EQF - The European Qualifications Framework (sl. Evropsko ogrodje kvalifikacij)

ESEP - European School Education Platform (sl. Evropska šolska izobraževalna platforma)

ESoF - Entrepreneurial Skills of Farmers (sl. Podjetniške veščine kmetovalcev)

FFS - Farm Field School (sl. Kmetijska šola na prostem)

HRD - Human resource development (sl. Razvoj človeških virov)

IFSA - International Farming System Association (sl. Mednarodno združenje za kmetijske sisteme)

OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development (sl. Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj)

PBL - Practical work-based learning (sl. učenje na delovnem mestu)

PLC - Professional Learning Community (sl. skupnosti poklicnega izobraževanja/študijska skupina)

RIEP - Regional Industry Education Partnerships (sl. Regionalna industrijska izobraževalna partnerstva)

TALIS - Teaching and Learning International Survey (sl. Mednarodna raziskava učenja in poučevanja)

TVET - Technical and Vocational Education and Training (sl. Strokovno in poklicno izobraževanje in usposabljanje)

UNESCO - United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (sl. Organizacija Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo)

UNEVOC - The acronym UNEVOC is a combination of 'UNESCO' and 'vocational education' (sl. kratica UNEVOC je kombinacija kratice UNESCO in »poklicnega izobraževanja«)

VET - Vocational Education and Training (sl. Poklicno izobraževanje in usposabljanje)

KAZALO

1	UVOD	5
2	KOMPETENCE SODELOVALNEGA UČITELJA	6
2.1	Uvod	6
2.2	Mreženje	7
2.3	Digitalizacija	8
2.3.1	Vrste sodelovalnih orodij	9
2.4	Poučevanje v kmetijskem sektorju	10
3	SODELOVANJE UČITELJEV V ŠOLSKEM OKOLJU	11
3.1	Uvod	11
3.2	TALIS – Mednarodna raziskava učenja in poučevanja	11
3.3	Poklicna učna skupnost (PLC)	12
3.4	Medsektorsko sodelovanje	13
4	SODELOVANJE UČITELJEV NA LOKALNI IN REGIONALNI RAVNI	15
4.1	Uvod	15
4.2	Inštitucije poklicnega izobraževanja in usposabljanja (VET)	16
4.2.1	Sodelovanje z delodajalci	18
5	MEDNARODNO SODELOVANJE UČITELJEV	19
5.1	Uvod	19
5.1.1	Evropska platforma za šolsko izobraževanje (ESEP)	20
5.1.2	Evropski center za razvoj poklicnega usposabljanja (Cedefop)	21
5.1.3	Evropska platforma za učenje odraslih (EPALE)	21
6	DOBRE PRAKSE	21
6.1	Regionalna gospodarska izobraževalna partnerstva (RIEP)	21
6.2	Center RS za poklicno izobraževanje (CPI)	22
6.3	Kmetijska šola na prostem (FFS)	22
7	ZAKLJUČEK	23
8	VIRI IN LITERATURA	24

1 UVOD

»Za kakovostno poklicno izobraževanje in usposabljanje so ključnega pomena učitelji in mentorji, ki imajo ustrezna znanja in spretnosti. Različne države imajo težave pri zagotavljanju zadostnega števila usposobljenih VET učiteljev in spodbujanju delodajalcev, da zagotovijo možnosti učenja na delovnem mestu, ki ga izvajajo usposobljeni mentorji. K temu prispeva veliko dejavnikov« (Ref. 18).

Vse več držav priznava, da je kakovostno poklicno izobraževanje in usposabljanje ključnega pomena za gospodarsko konkurenčnost. V državah OECD se, zaradi tehnološkega napredka in konkurenčnih držav, kjer imajo nižje plače, zmanjšuje število nekvalificiranih delovnih mest, zato se je pozornost preusmerila na kakovostno blago in storitve, ki zahtevajo visokokvalificirano delovno silo. Ta znanja in spretnosti, ki se pogosto pridobivajo v okviru poklicnih programov, so poleg univerzitetne izobrazbe bistvenega pomena za opravljanje tehničnih in obrtniških poklicev na srednji ravni. Vendar se sistemi poklicnega izobraževanja in usposabljanja (angl. VET) soočajo z izzivi, saj so pogosto nepovezani s hitro razvijajočim se trgom dela. Da bi bili VET sistemi učinkoviti, morajo biti tesno povezani s trgom dela, kar zahteva dva ključna pristopa (Ref. 16):

- vključevanje delodajalcev in drugih deležnikov v oblikovanje potrebnih znanj in spretnosti ter
- razvoj informacijskih orodij, kot so kvalifikacijski okviri in sistemi ocenjevanja, za evalvacijo in izboljšanje poklicnih programov.

Kmetje so zaradi okoljske, socialne in gospodarske krize prisiljeni poiskati nove metode in vire prihodkov. Številni kmetje nadaljujejo z izvajanjem strategije ustvarjanja novih, nekmetijskih poslovnih dejavnosti, ki prinašajo prihodek. Za prehod od modela kmetijstva, ki temelji na pridelavi, k nepridelovalnim dejavnostim ali večnamenskemu modelu je značilno tudi to, da kmetje ustanavljajo nove dopolnilne dejavnosti. Pri produktivnem oz. pridelovalnem kmetijstvu je glavna naloga kmeta pridelava hrane. V okviru večnamenskega kmetijstva imajo kmetje tudi širšo vlogo, saj ponujajo dopolnilno blago in/ali storitve v skladu z javnimi potrebami (Ref. 23).

»Projekt ESoF¹ (Ref. 23) je raziskal to področje in opredelil tri bistvene podjetniške spretnosti, in sicer:

- *prepoznavanje in uresničevanje poslovnih priložnosti,*
- *razvoj in vrednotenje poslovne strategije in*
- *mreženje in uporaba stikov.*

Te podjetniške spretnosti so bile predstavljene kot tako imenovane »spretnosti višjega reda«. Medtem ko so strokovne in upravljavske spretnosti osnova za kmete, so se te tri podjetniške spretnosti izkazale za bistvene za ustvarjanje in razvoj novih poslovnih dejavnost. « (Ref. 22).

---

¹ Entrepreneurial Skills of Farmers (sl. Podjetniške veščine kmetov)

2 Kompetence sodelovalnega učitelja

»Od institucij za poklicno izobraževanje in usposabljanje se pričakuje, da bodo mlade, ki končajo poklicno usposabljanje, opremile s takoj uporabnimi znanji in spretnostmi. Da bi bili učitelji na tekočem z novimi tehnologijami, novimi delovnimi praksami in prihodnjimi trendi v poklicih, se morajo zavedati, kaj se dogaja na trgu dela in v podjetjih« (Ref. 27).

2.1 Uvod

Pedagoško osebje, zaposleno v različnih ustanovah in učnih okoljih povezanih s poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem, mora biti usposobljeno za delovanje, usmerjeno v prihodnost. Zaradi občutka družbene in ekološke odgovornosti pri sooblikovanju delovnega mesta in družbe je znanstveni razmislek o poklicnih in družbenih okvirih učenja in dela kvalificiranih delavcev izjemno pomemben. Znanstveno poučevanje tako zajema celosten vidik izobraževanja, delo in tehnologijo (Ref. 2).

V številnih državah je povpraševanje po TVET učiteljih veliko, obstaja pa velika vrzel v kvalifikacijah. Razvoj kompetenc² TVET učiteljev je tesno povezan s študijskimi področji učiteljev poklicnega izobraževanja, ki so razdeljena po različnih kompetenčnih področjih in po poklicnih disciplinah (Ref. 26). Učitelji TVET potrebujejo »dvojno predmetno referenco«, ki se nanaša na sorodno strokovno znanstveno področje in poklicno področje. Tako poklic učitelja TVET (odločanje o vsebini in metodah učenja kot tipičnih nalogah učitelja) kot tudi usposabljanje učiteljev TVET (razvijanje poklicne in posebne pedagoške usposobljenosti) sta odvisna od te dvojne reference.

Naloge učiteljev TVET se delijo na dve obsežni področji kompetenc:

Izraz »**osebne in socialne kompetence**« se nanaša na učiteljevo sposobnost prepoznavanja TVET šole kot organizacije, njenega sistema in učiteljevega osebnega odnosa do stalnega izboljševanja lastnih sposobnosti.

S poudarkom na poklicnem področju ter na podlagi kompetenc v poklicni disciplini, poklicnega raziskovanja, discipline, didaktike, pedagoških in vodstvenih kompetenc so ključne kompetence za prepoznavanje, pripravo in izvajanje poučevanja (Ref. 2).

Zaradi tehnološkega napredka in drugih sprememb (podnebnih, demografskih itd.) je prihodnost vedno težko napovedati. Vendar pa lahko vseeno govorimo o **prihodnjih spremembah na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja**, tako v izobraževalnih ustanovah kot pri usposabljanju na delovnem mestu.

V priročniku **OKVIR KOMPETENC ZA VET UČITELJE** (Ref. 26) je zapisano

»V prihodnosti bo več:

- priznavanja in poudarjanja neformalnega učenja,
- sodelovanja znotraj izobraževalnih ustanov in med njimi ter delovnim okoljem,
- povezovanja institucij z lokalnimi in regionalnimi deležniki,
- mednarodne perspektive pri usposabljanju,
- uporabe IKT in digitalnih omrežij,
- potreb po celostnem dojemanju,
- potreb po avtonomiji učencev in samostojnem učenju,

² UNESCO-UNEVOC kot pooblaščen center za tehnično in poklicno izobraževanje in usposabljanje (TVET) UNESCO-UNEVOC podpira države članice pri njihovih prizadevanjih za krepitev in posodobitev njihovih sistemov TVET. TVET je osredotočen na pridobivanje znanja in veščin za svet dela ter pomaga mladim in odraslim razvijati spretnosti, potrebne za zaposlitev, dostojno delo in podjetništvo, hkrati pa podpira vključujočo in trajnostno gospodarsko rast.

- zahtev po pedagoških, povezovalnih in komunikacijskih kompetencah učiteljev in mentorjev,
- uporabe novih medijev v izobraževanju in usposabljanju,
- interakcije med izobraževanjem in družbo,
- razvoja organizacijskih kompetenc.

V prihodnosti bo manj:

- poudarka na razvoju individualnih kompetenc,
- formalnega usposabljanja,
- fiksnih in neprilagodljivih sistemov,
- hierarhije,
- poučevanja v razredu,
- razlik in manj ovir med splošnim, poklicnim in visokošolskim izobraževanjem in usposabljanjem.«

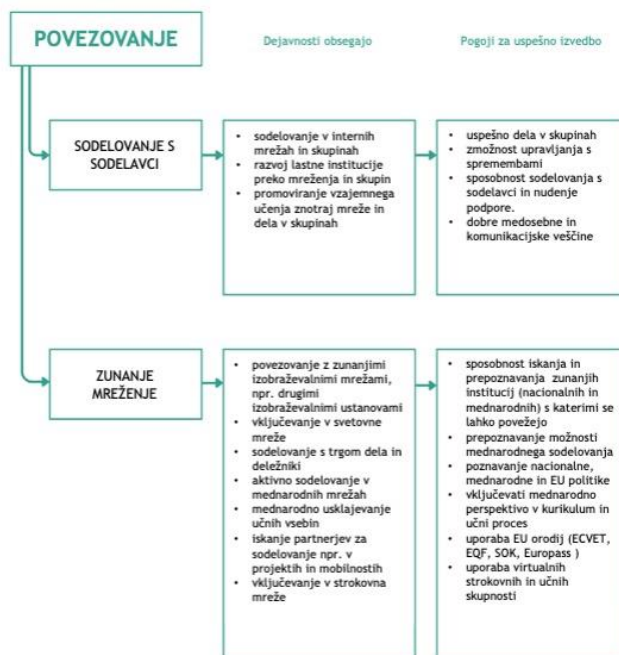
2.2 Mreženje

Najnovejša dejavnost, v katero so bili vključeni učitelji poklicnega izobraževanja in usposabljanja, je mreženje. Institucije ne morejo več delovati v vakuumu z ozirom na svoje okolje, saj je vse bolj potrebno sodelovanje s trgom dela in vključevanje mednarodne komponente izobraževanja. Poleg tega morajo organizacije pri **svojem delovanju uvajati bolj sodelovalne načine**, če želijo uspeti kljub vsem pritiskom in spremembam.

Institucije morajo interno sodelovati, saj tako postanejo učeče se organizacije. **Ustvarjanje kanalov za prenos znanja in veščin** je zato postalo ključnega pomena. **Nove delovne metode**, kot so **fleksibilnost, modularnost in interdisciplinarno poučevanje**, ki izzivajo tradicionalne odgovornosti VET učiteljev, so prinesle tudi organizacijske spremembe. Samostojno delo ni več odgovornost učitelja poklicnega izobraževanja in usposabljanja; namesto tega morajo sodelovati z drugimi učitelji, da organizirajo, načrtujejo in izvajajo pouk (Ref. 27).

Decentralizacijski trend na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja ustvarja nove odgovornosti za upravljanje. Hkrati se zaradi poudarka učenja na delovnem mestu in poznavanju delovnih procesov poklicno izobraževanje in usposabljanje spreminja, saj se od tradicionalnega poučevanja preusmerja k mentorstvu učnih procesov in oblikovanju učinkovitih učnih izkušenj. Ta razvoj daje vse večji pomen mentorstvu namesto neposrednemu poučevanju. Te reforme v poklicnem izobraževanju in usposabljanju vse bolj vključujejo dejavnosti, povezane z delovnim procesom, širijo vloge strokovnjakov na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja, hkrati pa se združujejo z odgovornostmi za razvoj človeških virov. Obe skupini - strokovnjaki poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter strokovnjaki za razvoj človeških virov - sta osredotočeni predvsem na upravljanje učenja. Vendar se te spremembe v posameznih sektorjih in državah kažejo različno, na kar v veliki meri vplivajo strukture trga dela. Na bolj reguliranih trgih, kot je npr. Nemčija, se lahko spremembe vlog razvijajo počasneje zaradi uveljavljenih predpisov in jasnega razlikovanja med vlogami učiteljev/mentorjev poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter mentorjev na delovnem mestu. Nasprotno pa lahko na dereguliranih trgih, kot je npr. Združeno kraljestvo, pride do težnje po specializaciji kot ukrepa za zmanjšanje stroškov. Poleg tega imajo v nekaterih sektorjih skupine delodajalcev ali socialni partnerji pomembno vlogo pri izvajanju poklicnih profilov (Ref. 1).

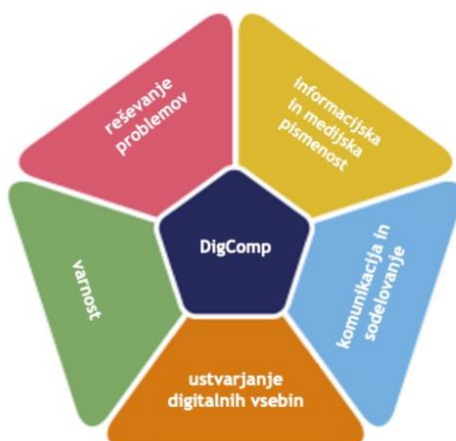
Obstajata dve vrsti mreženja, kjer so učitelji aktivni: **notranje in zunanje mreženje**. Ideje učečih organizacij in deljenih strokovnjakov so povezane v notranjo mrežo. Nasprotno pa komunikacija z mrežo strokovnjakov, delodajalci in internacionalizacija predstavlja zunanjo mrežo (Ref. 27).

Slika 1: Potrebne veščine in znanja VET učiteljev pri aktivnostih mreženja (Ref. 27)

2.3 Digitalizacija

"Od institucij poklicnega izobraževanja in usposabljanja se pričakuje, da bodo mladim, ki zaključujejo poklicno izobraževanje, zagotovile takoj uporabne veščine. Da bi sledili novim tehnologijam, sodobnim delovnim praksam in prihodnjim trendom v poklicih, morajo biti učitelji seznanjeni z dogajanjem na trgu dela in v podjetjih." (Ref. 9).

Slika 2: Okvir digitalnih kompetenc (Ref. 9)

Ključnega pomena je, da ustvarjalno uporabljamo strokovna področja drug drugega, tako da se lahko vsi učijo novih stvari in rastejo. **Učitelji bodo s stalno prakso sodelovanja z drugimi razvili zavezanost k ustvarjalnosti in kulturi sodelovanja.** Po mnenju raziskovalcev bodo ta partnerstva »vgrajen neprekinjen proces z dokazi o novem kakovostnem razmišljanju in namernih spremembah v praksi«. Z izvajanjem smiselnega sodelovanja lahko učitelji izboljšajo svoje sposobnosti reševanja problemov in napredujejo v svoji karieri, tako da izkoristijo učne priložnosti, ki jih ponujajo njihovi kolegi.

Učitelji lahko uporabijo digitalne vire za razpravo o idejah z vodji ali kolegi tako, da **delijo svoje izkušnje prek spletnih tehnologij.** Tistim, ki so na oddaljeni lokaciji, lahko omogočijo, da prispevajo svoje raznolike izkušnje in stališča na virtualni platformi. Učitelji, ki so na različnih koncih sveta, lahko še vedno komunicirajo med seboj, če imajo ustrezne vire. To daje ljudem priložnost, da se poleg učne snovi naučijo več drug o drugem. Posledično se vzpostavijo področja socialnega sodelovanja, ki morda niso izvedljiva v učilnici.

Učitelji in strokovnjaki na različnih področjih so vrsto let so uporabljali relativno osnovno tehnologijo, kot sta elektronska pošta in Microsoft Office (Word, Excel in PowerPoint). Nekatere **nove ali razvite tehnologije so še posebej pomembne za učitelje, obvladovanje teh orodij pa je ključnega pomena za uspeh učiteljev v poklicnem svetu (Ref. 23).**

2.3.1 Vrste sodelovalnih orodij

Videokonference (npr. Google Hangouts, Microsoft Teams, Zoom, Skype itd.) se uporablja za medsebojno sodelovanje izven učilnice. Poleg tega so lahko zunanji govorci prisotni v naših razredih ali slišijo študente oz. učitelje z lokacij, ki so zelo oddaljene.

Digitalne table iz plute in šolske table

Nujno je, da udeleženci razmišljajo o idejah in jih zabeležijo še pred začetkom procesa pisanja. Digitalne table iz plute in šolske table zagotavljajo skupno območje, kjer lahko deluje več udeležencev hkrati - ti lahko vodijo timsko komunikacijo in projekte v realnem času (npr. Miro, Stormboard, Mural, FigJam, Padlet, Whiteboard Fox itd.).

Aplikacije za sodelovalno pisanje

Različne aplikacije za sodelovalno pisanje s sofisticiranimi funkcijami urejevalnikov besedil omogočajo skupinam ljudi, da skupaj ustvarijo dokument. Ob pisanju se shrani zgodovina sprememb in spremljajo se posamezni prispevki. Sveže zamisli lahko tako v realnem času spremljajo vsi sodelujoči v novo nastalem dokumentu (npr. Google Dokumenti, Office 365, Dropbox Paper, Write About itd.).

Wikis - sodelovalni sistem za upravljanje vsebin (CMS)

Na sodelovalnih spletnih mestih, imenovanih »Wikis«, lahko ljudje pišejo, zbirajo in urejajo gradivo o določeni temi. Ta spletna mesta omogočijo lažje sodelovanje skupin ljudi pri reševanju problemov, ustvarjanju in pregledovanju, predhodnih raziskavah in razvoju podatkovnih zbirk o ustreznih temah. Ker imajo »Wikis« stran z zgodovino, na kateri so navedeni izvirni avtorji spletnega članka, pa tudi tisti, ki so ga urejali in popravljali kasneje, je ena od glavnih prednosti uporabe teh spletnih mest ta, da lahko uporabniki v skupini delajo na članku neodvisno. Primeri platform »Wikis« so: DokuWiki, MediaWiki, Wikispaces.com, Wikidot.com, Pbworks.com (Ref. 23).

Dejavnost:

Več o temi lahko preberete v digitalnem kmetijskem priročniku za VET mentorje/učitelje (angl. DIGITAL VET TRAINER IN AGRICULTURE IN DIGITAL FARMER HANDBOOK), dostopno na: https://www.researchgate.net/profile/Arzum-Isitan/publication/377770596_DIGITAL_VET_TRAINER_in_AGRICULTURE/links/65b795491e1ec12eff5ea3b4/DIGITAL-VET-TRAINER-in-AGRICULTURE.pdf

2.4 Poučevanje v kmetijskem sektorju

Kmetijstvo predstavlja velik del podeželske krajine in rabe zemljišč, zato je bistvena sestavina podeželskih skupnosti. **Kmetijstvo, ki temelji na znanju, postaja vse bolj potrebno, saj so kmetje sposobni obvladovati družbene, gospodarske in okoljske izzive, ki jih prinaša življenje na podeželju, ter se nanje odzivati.** Kmetje morajo biti sposobni upravljati z novimi tehnikami/tehnologijami, kot so finance, viri in trgi, pa tudi s tehničnimi in birokratskimi veščinami. Tu igra učenje pomembno vlogo pri razvoju podeželskih skupnosti, saj kmetovanje postaja dejavnost, ki vse bolj temelji na znanju. Po mnenju raziskovalcev lahko podpora pri učenju posledično pomaga pri inovativnem razvoju podeželja ter prilagodljivosti na večplastne, zapletene spremembe v kmetijstvu, ki se dogajajo na podeželju.

Z vidika družbeno-kulturnih norm je kmetija prostor, ki nudi tako zaposlitev kot prebivališče znotraj podeželske skupnosti, spodbuja priložnostno učenje in poudarja vrednost različnih priložnosti za formalno in neformalno učenje, ki so kmetom na voljo. Te priložnosti predstavljajo tudi možnosti za mreženje in podporo izobraževanju, ki so bistvenega pomena za izvajanje sprememb.

Poleg podpore in usmerjanja, ki ju na primer ponujajo učitelji, lahko udeleženci gradijo podporne mreže med svojimi vrstniki, sosedi in drugimi člani lokalne skupnosti ter tistimi, ki so povezani z neformalnim učnim okoljem.

Ko gre za izobraževanje, so kmetijske šole tiste, ki skrbijo za najboljše pogoje t. i. socialnega učenja, saj učencem omogočajo medsebojno sodelovanje ter izmenjavo znanj in idej. **Znanje kmetov in lokalno znanje sta ključna vira, ki ju lahko kmetijske skupnosti uporabijo za spreminjanje kmetijskih praks in spodbujanje bolj odpornega in trajnostnega kmetijstva.** Tako mladi kmetje pridobivajo znanje in informacije prek formalnih in neformalnih učnih procesov. Skupine kmetov namenjene diskusiji so ena od oblik kmetijskega svetovanja, ki spodbuja socialno učenje v neformalnem izobraževanju tako, da se kmetje učijo od tistih, ki so bolj produktivni, in drug od drugega.

Zato je razvoj strokovnih veščin in poučevanje kmetov o vplivih kmetovanja na okolje bistvenega pomena, če želimo zagotoviti, da se v tej hitro rastoči industriji uporabljajo metode trajnostnega kmetovanja (Ref. 12).

Dejavnost:

Za več informacij o vlogi VET, prepoznanih izzivih in uspešnih pristopih za razvoj pravih veščin, ki omogočajo tranzicijo v trajnostno in odporno EU kmetijstvo, preberite **FARMING'S GOT TALENT, Vocational Education and Training for Agriculture in Transition**, Poročilo o dogodku, Bruselj, 2022, dostopno na: https://agriculture.ec.europa.eu/document/download/232c919f-7915-49d0-a5ec-745a0ed98422_en?filename=event-report-farmings-got-talent_en.pdf

3 Sodelovanje učiteljev v šolskem okolju

»Učitelji kot strokovna skupnost o pomembnih izzivih razmišljajo kolektivno. Nenehno sodelovanje in dialog z vrstniki in deležniki jim pomagata pri učenju in profesionalni rasti. Skupaj razmišljajo o tem, kako izboljšati in posodobiti poučevanje in šole. Drug drugemu dajejo povratne informacije in si delijo poklicno identiteto« (Ref. 14).

3.1 Uvod

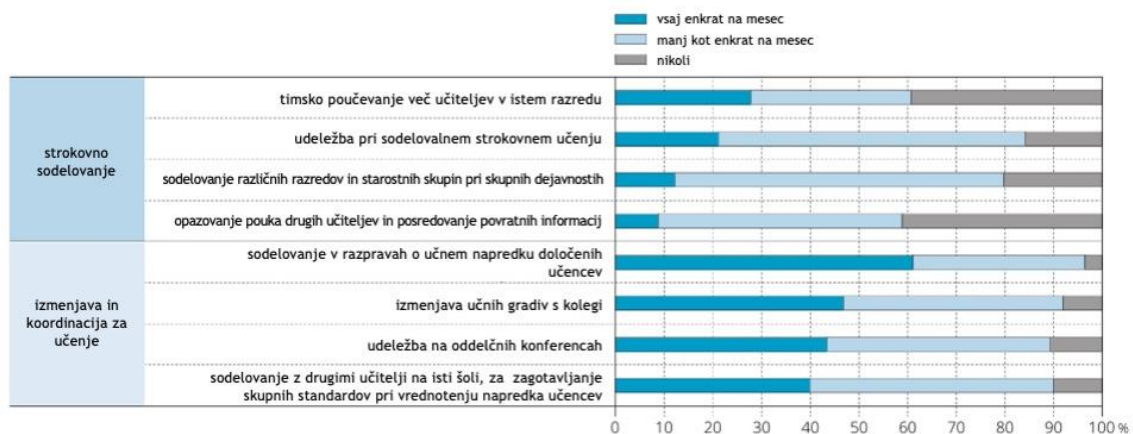
Države si prizadevajo zagotoviti izobraževanje, ki posameznike opremi s spretnostmi in znanjem, potrebnim za sodelovanje v družbi in na trgu dela. Skupna prizadevanja v različnih sektorjih in poklicih lahko izboljšajo te izobraževalne rezultate, zaradi česar je z vidika javne politike logično spodbujati in širiti takšno sodelovanje. Poučevanje se mora razvijati, da bi učence pripravili na osnovne veščine, potrebne v 21. stoletju, saj se ta poklic sooča s hitrimi družbenimi spremembami, kot so nove zakonodaje, digitalizacija in globalne krize, kot je pandemija COVID-19. OECD poudarja pomen kolektivnega dela učiteljev, vključevanje v stalen dialog z vrstniki in deležniki za razvoj inovacij in izboljšanja izobraževanja. **Sodelovanje je vedno bolj priznано kot ključno - ne le za izboljšanje izobraževalnih rezultatov, temveč tudi za izboljšanje delovnih pogojev, podporo študentom in obravnavanja izzivov, ki jih ni mogoče rešiti izolirano** (Ref. 14).

3.2 TALIS - Mednarodna raziskava učenja in poučevanja

TALIS je mednarodna raziskava, ki se osredotoča na učno okolje in delovne pogoje učiteljev v šolah. Cilj TALIS-a je zbiranje in analiziranje podatkov, povezanih s poučevanjem in strokovnim razvojem učiteljev, ter podatkov o pedagoških, vodstvenih in administrativnih vprašanjih, povezanih z delom ravnatelja (Ref. 21).

»Učitelji imajo veliko priložnosti za interakcijo in delo s svojimi kolegi. Nekatere, v določenih sistemih, so formalne in izhajajo iz delovnih zahtev za učitelje. Lahko pa so tudi neformalne in prostovoljne interakcije med sodelavci, ki jih sprožijo situacije ali izzivi, za katere učitelji začutijo, da jih je treba obravnavati«.

»Nekatere sodelovalne dejavnosti pomenijo globljo stopnjo sodelovanja med učitelji in visoko stopnjo soodvisnosti med udeleženci. Ta so v TALIS-u opredeljena kot strokovno sodelovanje. Druge oblike interakcije vključujejo preproste izmenjave ali usklajevanja med učitelji« (Ref. 17).

Slika 3: Sodelovanje učiteljev s sodelavci (Ref. 17)

Dejavnost:

Poglejte si video: *What role does teacher collaboration play in better teaching? TALIS, OECD* (sl. *Kakšno vlogo igra sodelovanje učiteljev v boljšem poučevanju?*)

Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=BG7kMkNrzwY>

3.3 Poklicna učna skupnost (PLC)

»Poklicne učne skupnosti delujejo po načelu, da učence ne le učimo, ampak da jim zagotovimo, da se učijo (Dufour, 2004). Če bi učitelji lahko prenesli poudarek s poučevanja na učenje, bi morali biti učenci v središču pozornosti. Gagnon in Collay (2001) navajata, da je moč skupnosti poklicnega izobraževanja v tem, da lahko razvijejo odnose, predanost in pozitiven odnos do učenja« (Ref. 6).

Poklicna učna skupnost je organizacijska oblika, ki spodbuja sodelovanje vseh članov pri učenju vseh učencev. To je lahko kakršno koli sodelovanje, ki učencem pomaga pri uspehu, ne glede na to, ali gre za medpredmetno ali predmetno sodelovanje. Po mnenju raziskovalcev poklicne učne skupine uporabljajo vse potrebne ukrepe za reševanje učenčevih pomanjkljivosti (Ref. 6).

Skupina učiteljev, ki se redno zbira in razpravlja o novih predmetih, izmenjuje ideje in obravnava vprašanja, se imenuje poklicna učna skupina. Skupine izberejo vsebine in pristope, ki jih želijo preučiti, in na tak način razširijo svoje znanje. Skupina lahko bere knjige ali članke in se o njih pogovarja. Skupino lahko pri preučevanju nove vsebine vodi moderator ali vodja, včasih s pomočjo gradiva, namenjenega strokovnemu razvoju, ki skupino usmerja po vsebini. Skupina lahko organizira srečanje z izvedencem, ki nagovori skupino, ali pa se udeleži usposabljanj ali konferenc na sorodnem področju (Ref. 4).

Slika 4: Skupnost agroekološkega izobraževanja (angl. TALC) (Ref. 25)

Dejavnost:

1. Več o uporabi WhatsApp-a v procesu nastajanja skupnosti poklicnega izobraževanja si lahko preberete na: <https://teachnet.ie/building-a-professional-learning-community-using-whatsapp/>
2. Poglejte si video *Professional Learning Communities: PLCs*, dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=r--tAcsrI48> (Teachings in Education)

3.4 Medsektorsko sodelovanje

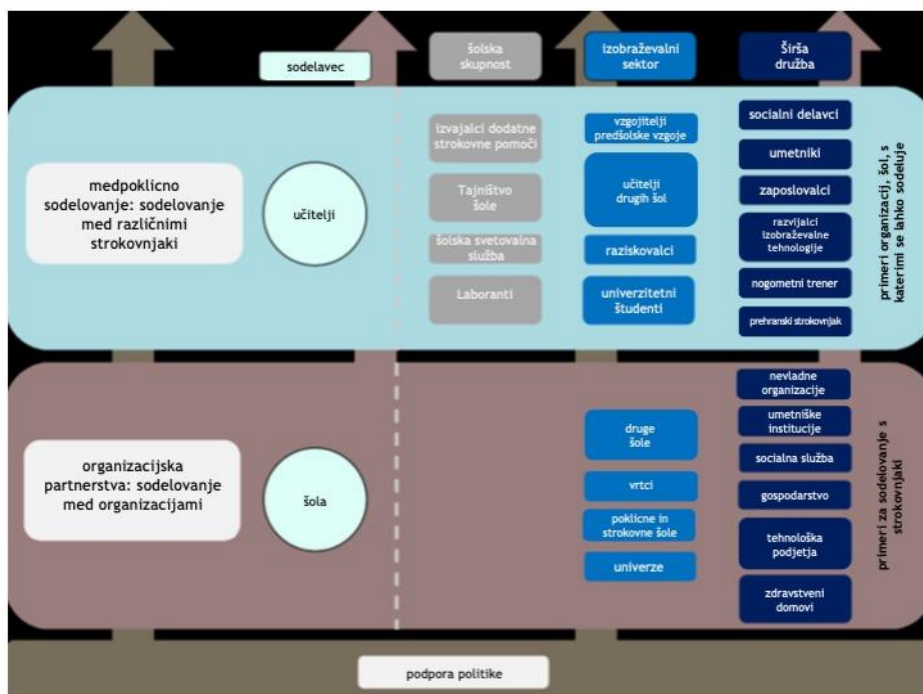
»Bryson, Crosby in Stone (2006) opredeljujejo medsektorsko sodelovanje kot:

... povezovanje ali izmenjava informacij, virov, dejavnosti in zmogljivosti med organizacijami v dveh ali več sektorjih, da skupaj dosežejo rezultat, ki ga organizacije v enem sektorju, ločeno, ne bi mogle zlahka doseči« (Ref. 14).

Učitelji in strokovnjaki iz drugih organizacij lahko sodelujejo. V tovrstnih partnerstvih učitelji prevzamejo vlogo sodelavca. V okviru organizacijskih partnerstev pride do medpoklicnega sodelovanja med učitelji in drugimi iz skupin deležnikov, šola pa tako postane sodelujoči subjekt. Sporazumi z različnimi stopnjami formalnosti lahko omejijo oblike in cilje takšnih sodelovanj. **Medpoklicno sodelovanje med dvema ali več strokovnjaki obstaja ne glede na stopnjo formalnosti in organizacijsko strukturo takšnih partnerstev.**

Učitelji sodelujejo tako z drugimi učitelji kot tudi z drugimi strokovnjaki v različnih okoliščinah, kar jim lahko koristi. Čeprav je mogoče trditi, da bi se morali šolski administratorji in oblikovalci politik osredotočiti predvsem na spodbujanje globljih oblik poklicnega sodelovanja med učitelji, je potrebna nadaljnja raziskava o značilnostih razvoja in izvajanja učinkovitega medsektorskega in medpoklicnega sodelovanja, ki bi lahko okrepilo učiteljski poklic.

Z medpoklicnim sodelovanjem bi učitelje lahko razbremenili nekaterih odgovornosti, za katere so primernejši drugi poklici. Poleg tega bi bili učitelji morda manj obremenjeni z občutkom, da so edini odgovorni za učenčev učni uspeh, če bi druge zainteresirane strani sodelovale pri opolnomočenju učencev. **Verjetnost izboljšav v učiteljskem poklicu in zmanjšanja stresa je velika, če se učitelji lahko osredotočijo na poučevanje in z njim povezane obveznosti.**

Slika 5: Medsektorsko in medpoklicno sodelovanje učiteljev in šol (Ref. 14)³

³ Opomba: avtor priznava prispevek Hala A. Lawsona pri ustvarjanju te slike. EdTech pomeni »izobraževalna tehnologija«, NGO pomeni »nevladna organizacija«, ECEC pomeni »izobraževanje in varstvo v zgodnjem otroštvu«, VET

Raziskovanje medsektorskega sodelovanja je še posebej ključno, saj bo v prihodnosti morda pomembno večje sodelovanje v učiteljskem poklicu. V delu OECD, usmerjenem v prihodnost (Ref. 18), so bili opredeljeni štiri možni prihodnji scenariji za izobraževanje. V vsakem od scenarijev bodo učitelji delali v okoljih, ki se razlikujejo od trenutnih. **Eno od teh okolij je lahko pomemben premik v načinu sodelovanja strokovnjakov iz različnih panog in razdeljevanju nalog.**

Težave, ki jih izobraževalni sektor in učitelji sami ne morejo rešiti, je treba rešiti s sodelovanjem. Učitelji lahko izkoristijo svoje znanje v izobraževanju in poučevanju tako, da podprejo druge strokovnjake pri sodelovanju, usmerjenem v rezultate, katerega cilj je opolnomočenje učencev in izboljšanje akademskih dosežkov.

Skupna prizadevanja za izboljšanje teh rezultatov so zaželeni, če vlade zagotovijo, da čim več državljanov izobrazijo in opremijo za vstop na trg dela ter razvijejo spretnosti in znanja, potrebna za ustrezno delovanje v družbi. V javnem interesu je smiselno sprožati in/ali krepiti pobude za sodelovanje, saj medsektorsko ali medpoklicno sodelovanje med različnimi strokovnjaki daje boljše rezultate kot odsotnost sodelovanja.

Učenje že poteka na podlagi različnih virov zunaj tradicionalnih izobraževalnih ustanov. **V prihodnosti bodo šolske mreže morda boljše usklajevale sodelovanja z drugimi panogami, na primer povezovanje dijaških/študentskih skupin iz različnih šol po vsem svetu v stalnem programu, ki ga upravljajo svetovno priznane institucije, bodisi znane izobraževalne ustanove ali ugledne organizacije na drugih področjih.**

Obstajajo že številne javne in zasebne storitve, kot so neuradna predavanja in zasebno poučevanje. Učitelji postajajo le eni izmed mnogih strokovnjakov, ki bodo služili potrebam učencev v prihodnosti. Učitelji bodo morali neizogibno sodelovati z drugimi akterji, saj je družba vse bolj vpletena v izobraževalni proces.

Določeni tutorski sistemi z umetno inteligenco trenutno lahko nudijo prilagojeno pomoč posameznemu učencu in spremljajo njegovo napredovanje. Morda bodo morali v prihodnosti nekateri izobraževalni strokovnjaki zagotavljati vsebino takšnim sistemom umetne inteligence (Ref. 14).

Dejavnost:

Poglejte si video *Collaborative Planning: Integrating Curriculum Across Subjects* (sl. Sodelovalno načrtovanje: integracija medpredmetnega kurikulumu), dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=yCy4PSOvkL4>

---

pomeni »poklicno izobraževanje in usposabljanje«. Primere strokovnjakov in organizacij je treba obravnavati kot primere, ne kot priporočene akterje za sodelovanje.

4 Sodelovanje učiteljev na lokalni in regionalni ravni

4.1 Uvod

Obstajajo različne oblike sodelovanja, vključno s prerazporeditvijo nalog, partnerstvi s poklicnimi inštituti in globljim sodelovanjem skupnosti. Medsektorsko in medpoklicno sodelovanje veljata za posebej močno orodje za krepitev učiteljskega poklica. Ta sodelovanja lahko vključujejo učitelje, ki delajo s strokovnjaki z drugih področij, kot so socialni delavci ali pomočniki pri poučevanju, na načine, ki dopolnjujejo strokovno znanje drug drugega. V nekaterih primerih učitelji in drugi strokovnjaki tesno sodelujejo pri podpori učencem, v drugih primerih pa zunanji strokovnjaki pripravljajo učence za področja, ki niso učiteljeva domena.

Učitelji lahko sodelujejo tudi z drugimi organizacijami, kjer prevzamejo vlogo sodelavcev v okviru širših medsektorskih pobud. Ta partnerstva, ki lahko segajo od formalnih sporazumov do bolj neformalnih dogovorov, postavljajo šole za ključne akterje v skupnih prizadevanjih. Kot opredeljujejo raziskovalci, medsektorsko sodelovanje vključuje povezovanje ali izmenjavo informacij, virov in dejavnosti med organizacijami v različnih sektorjih za doseganje rezultatov, ki jih posamezni sektorji ne bi mogli doseči sami.

Šole že uporabljajo strokovnjake z različnih področij in učne vire (npr. lokalne šole). To lahko vključuje kar koli, od tega, da različni strokovnjaki govorijo z učenci v učilnici, do predavanj na javnih mestih, kot so npr. muzeji. V prihodnosti bodo vse institucije vključevale vire iz številnih panog, ob upoštevanju, da učitelji/mentorji ne morejo imeti vseh vrst znanja. Specializirano delovno mesto, znano kot »border crosser«, je namenjeno povezovanju organizacij z akademskim področjem in njihovim vključevanjem v izobraževalne dejavnosti (Ref. 14).

Slika 6: Projekt AgriNext: učitelji sodelujejo z lokalno skupnostjo na pilotnem izobraževanju Sodobne kompetence učiteljev v večnamenskem kmetijstvu v Karlovcu

Dejavnost:

Poglejte si video *Community Partners - Making Student Learning Relevant* (sl. Partnerji skupnosti - učenje učencev postane pomembno), dostopno na:

<https://www.edutopia.org/video/community-partners-making-student-learning-relevant/>

4.2 Inštitucije poklicnega izobraževanja in usposabljanja (VET)

V današnjem hitro spreminjajočem se izobraževanju in zaposlovanju je učinkovito sodelovanje med učitelji in lokalnimi deležniki, kot so delodajalci, podjetniki in predstavniki različnih sektorjev, ključnega pomena. Krepitev odnosov med šolami in delodajalci ni pomembna le za konkurenčnost na trgu dela, ampak tudi za dijake, saj jim takšno sodelovanje omogoča pridobivanje ključnih veščin za uspešno karierno pot (Ref. 24). **V tem procesu šole delujejo kot most med dijaki in delodajalci, ki mladim zagotavljajo dostop do široke palete poklicnih priložnosti in izkušenj.** S tem se poveča verjetnost, da bodo po končani šoli ostali v domačem kraju, kar pozitivno vpliva na celotno skupnost.

Učitelji in mentorji poklicnega izobraževanja in usposabljanja morajo biti seznanjeni s sodobnimi delovnimi praksami. Številne države se soočajo s pomanjkanjem učiteljev in mentorjev v VET institucijah, saj se sedanja delovna sila stara. Poleg tega nekateri mentorji in učitelji nimajo posodobljenih delovnih izkušenj. **Priporočljivo je, da se spodbuja prilagodljivo zaposlovanje, ki posameznikom z znanjem in spretnostmi iz gospodarstva omogoča, da se lažje priključijo šolskemu osebju.** Da bi ohranili svoje poklicno znanje in izkušnje iz gospodarstva, je treba učitelje v VET šolah spodbujati k delu s **krajšim delovnim časom** v gospodarstvu. Tisti, ki v gospodarstvu nadzorujejo vajence/praktikante in pripravnike, morajo biti na tako vlogo pripravljene.

V gospodarstvu se pojavi drugačna težava. Kljub raziskavam, ki kažejo na prednosti takšnih priprav, mentorji in nadzorniki vajencev/praktikantov in pripravnikov v podjetjih včasih nimajo specializiranega pedagoškega usposabljanja ali drugih priprav. Mentorji/vodje pripravnikov, praktikantov in vajencev na delovnem mestu morajo pridobiti ustrezno pedagoško in drugo usposabljanje prilagojeno vrsti učenja na delovnem mestu.

Povezava med trgom dela ter poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem pomaga:

- podjetjem razumeti, kaj so se potencialni zaposleni naučili v izobraževalnem programu;
- voditi dijake skozi izobraževanje in usposabljanje do zaposlitve;
- oblikovalcem politik in izobraževalnim ustanovam ugotavljati, ali po zaključku izobraževanja dijaki dobijo ustrezna delovna mesta (Ref. 19).

»Učitelji in mentorji združujejo dobre delovne izkušnje s pedagoško in drugo pripravo za:

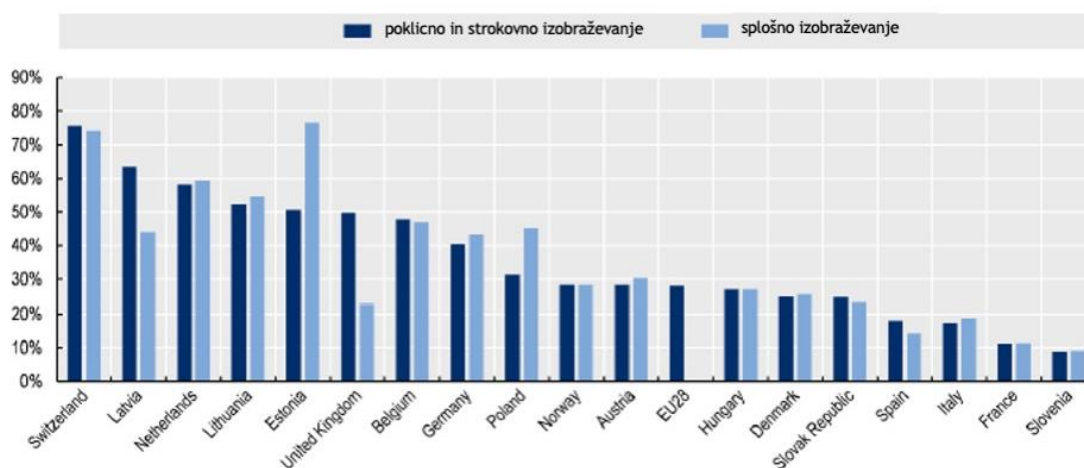
- Vključevanje usposabljanja na delovnem mestu v veliki meri v začetnem VET.
- Zagotavljanje usposabljanja, ki na delovnem mestu spodbuja sodelovanje tako delodajalcev kot dijakov.
- Kakovostno usposabljanje na delovnem mestu z učinkovitim sistemom zagotavljanja kakovosti in jasnega pogodbenega razmerja za vajeništvo.⁴
- Uravnoteženo usposabljanje na delovnem mestu z drugimi dejavnostmi (npr. praktično izobraževanje v šolah), ko gre za boljša učna okolja ali če usposabljanje na delovnem mestu ni na voljo.
- Učinkovite odgovore na trenutno gospodarsko recesijo, da se ohranijo usposabljanja na delovnem mestu in za spopad s povečanim povpraševanjem po rednem poklicnem izobraževanju in usposabljanju« (Ref. 19).

⁴ V Sloveniji tudi za PUD - praktično usposabljanje z delom

Eno od vprašanj, s katerimi se soočajo učitelji in mentorji poklicnega izobraževanja in usposabljanja, je, kako zagotoviti, da so mentorji/učitelji in, v manjši meri, učitelji teorije seznanjeni s hitro razvijajočimi se zahtevami sodobnih delovnih mest. Učitelji in mentorji poklicnega izobraževanja in usposabljanja morajo ohranjati trenutno znanje in spretnosti. Po podatkih avstralske raziskave je le 28 % rednih in 55 % honorarnih mentorjev/učiteljev za svoje tehnično/praktično znanje menilo, da je v koraku s časom. **Vse mentorje/učitelje v VET institucijah bi bilo treba spodbuditi, da so določen čas na strokovnih delovnih mestih in, če je izvedljivo, delajo tam občasno, glede na pomembnost delovnega mesta, vezanega na cilje poklicnega izobraževanja in usposabljanja.** Po mnenju raziskovalcev poklicni učitelji pogosto menijo, da so preveč zaposleni, da bi sledili najnovejšemu razvoju na svojem področju, razen če je usposabljanje ob delu formalno vključeno v njihovo zaposlitev in priznано kot del njihove odgovornosti. Rast in obnavljanje znanj, ki so povezana s poklicem, je možno spodbujati tudi s spodbudami, predvsem z nagrajevanjem (Ref. 19).

Prilagodljivo poučevanje v poklicnem izobraževanju in usposabljanju je mogoče z zaposlovanjem učiteljev s krajšim delovnim časom, če se s tem ne ogrozijo delovni pogoji učiteljev. To običajno velja za »stranski vstop« ali »hibridno poučevanje« v VET, ki ga izvajajo strokovnjaki iz gospodarstva. Vključitev izkušenih učiteljev poklicnega izobraževanja in usposabljanja iz gospodarstva s krajšim delovnim časom v sistem ima lahko številne prednosti, vključno z ublažitvijo težav s pomanjkanjem učiteljev, zmanjševanjem stroškov, izboljšanjem prilagodljivosti pri izvajanju poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter uvedbo trenutnega strokovnega znanja in izkušenj iz gospodarstva. Učitelji lahko pridobijo ustrezno usposobljenost za poučevanje v VET tako, da združijo svoje izkušnje pri poučevanju z usposabljanjem in poučujejo s krajšim delovnim časom. Po statističnih podatkih TALIS-a za leto 2018 je 68 % anketirancev po vsem svetu kot glavni razlog, da so se odločili postati VET učitelji, navedlo prilagodljiv delovni urnik, vključno s poučevanjem s skrajšanim delovnim časom (Ref. 19).

Slika 7: Delež učiteljev razrednega pouka in pedagoškega osebja v srednješolskem izobraževanju s krajšim delovnim časom v letu 2019 (Ref. 10)

4.2.1 Sodelovanje z delodajalci

V kontekstu hitrega razvoja delovne sile in izobraževanja so dobri odnosi med šolo in delodajalci ključnega pomena, zato je nujno, da izobraževalci in drugi lokalni deležniki, kot so delodajalci, podjetniki in drugi člani kmetijskega sektorja, učinkovito sodelujejo. Tovrstna sodelovanja so nujna tako za dijake/študente kot tudi za podjetja, ki morajo ohraniti svojo konkurenčnost na trgu dela. Dijaki/študentje s takšnimi partnerstvi pridobijo bistvene veščine, ki jim bodo kasneje pomagale do željene kariere. Pri ustvarjanju teh povezav pa imajo šole ključno vlogo šole. Služijo kot povezava med podjetji in dijaki/študenti ter mladim omogočajo dostop do različnih izkušenj in kariernih možnosti. Sodelovanje z vrstniki povečuje izpostavljenost dijakov/študentov širšemu izboru lokalnih podjetij in poklicev, kar povečuje možnost, da bodo po zaključnem izpitu/diplomi ostali v domačem kraju. Pozitivne lastnosti so (Ref. 13):

- *»Sodelovanje med šolami in delodajalci dijakom/študentom nudi dragocene vpogled v svet gospodarstva, saj jim daje vpogled v različne panoge, karierne vloge in poti, ki jih morda prej niso poznali.*
- *Pomaga jim, da se premišljeno odločajo o svoji prihodnosti. Takšni dogodki so tudi priložnosti za mreženje, kjer se dijaki/študentje že na začetku povežejo s strokovnjaki, kar lahko vodi do mentorstev, pripravništev in celo ponudb za delo.*
- *Delodajalci lahko usmerjajo dijake/študente z informacijami o ključnih veščinah, ki jih iščejo, in pomagajo premostiti vrzel med teoretičnim učenjem in praktično uporabo. Hkrati pa s sodelovanjem krepijo svojo blagovno znamko in predanost skupnosti.«*

Vključevanje socialnih partnerjev, kot so delodajalci in sindikati, zagotavlja, da nabor veščin, ki se odražajo v poklicnih kvalifikacijah, ustrezajo potrebam poklica; da programi odražajo širše potrebe delavcev; da so možnosti za učenje na delovnem mestu zelo kakovostne; in da različne ponudbe usposabljanj med različnimi poklici ustrezajo povpraševanju po različnih vrstah delovnih mest.

Vključevanje socialnih partnerjev si lahko predstavljamo kot kontinuum med dvema skrajnima točkama: na eni strani socialni partnerji upravljajo celotno usposabljanje na delovnem mestu in poklicno izobraževanje, na drugi strani pa organizacije, odgovorne za poklicna izobraževanja in usposabljanja, kot so nacionalne, regionalne in lokalne oblasti, ohranjajo popoln nadzor nad usposabljanjem in poklicnim izobraževanjem brez posvetovanja s socialnimi partnerji ali zagotavljanja usposabljanja v podjetjih. Večina programov v zgodnji fazi poklicnega izobraževanja in usposabljanja, namenjenih mladim, se uvršča nekje v sredino med ti dve skrajnosti. V šolskem poklicnem izobraževanju in usposabljanju bi bilo sodelovanje socialnih partnerjev verjetno manj pomembno, kot v sistemih vajeništva.

Raziskava, izvedena v Švici, se osredotoča samo na delodajalce in njihovo sodelovanje z drugimi deležniki med razvojem, izvajanjem in ocenjevanjem kurikuluma poklicnega izobraževanja in usposabljanja, z namenom ocene stopnje povezanosti med akterji poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter sistemi zaposlovanja po državah. Študija ugotavlja, da so najboljši rezultati na trgu dela med tistimi, ki so končali poklicno izobraževanje in usposabljanje v VET sistemih, kjer je učinek socialnih partnerjev in izobraževalnega sektorja uravnotežen. Avtorji trdijo, da v tovrstnih sistemih poklicnega izobraževanja in usposabljanja (kot so tisti na Danskem in v Švici) dijaki/študenti opravijo pomemben del svojega usposabljanja v podjetjih, socialni partnerji pa sodelujejo pri oblikovanju standardov kvalifikacij ter specifikacij za preverjanje in ocenjevanje.

Tesno sodelovanje med lokalnimi organi in šolami izboljšuje rezultate poklicnega izobraževanja in usposabljanja, kot je pokazala študija o razpoložljivosti delovnih praks v srednješolskem poklicnem izobraževanju in usposabljanju, ki je bila izvedena na Švedskem. Poleg tega lahko

sodelovanje socialnih partnerjev kot koristen učinek poklicnega izobraževanja in usposabljanja spodbuja inovacije v podjetjih. Pri posodabljanju VET programov lahko socialni partnerji upoštevajo in izmenjujejo znanja o novih tehnologijah, proizvodnih tehnikah in različnih pristopih usposabljanja. Ugotovili so, da je ta učinek bolj izrazit pri malih podjetjih, kar kaže na to, da se znanje in inovacije selijo iz večjih v manjša podjetja (Ref. 20).

Dejavnost:

Poglejte si video *Ways to Build School-Community Partnerships* (slov. Poti za graditev partnerstev med šolo in skupnostjo), dostopno na:

<https://www.youtube.com/watch?v=WhHHbAGAKkg> (XQ America)

5 Mednarodno sodelovanje učiteljev

5.1 Uvod

»Kakovostno izobraževanje in usposabljanje zahtevata vključitev na mednarodni ravni. To pomeni nov poudarek in večjo pozornost na mednarodni mobilnosti. Zelo pomembna področja kompetenc za učitelje so jezikovne spretnosti, poznavanje drugih držav, poznavanje poklicev in trgovinskih zahtev v drugih državah ter medkulturne komunikacijske spretnosti« (Ref. 27).

V intervjuju so VET učitelji⁵ so poročali, da najpomembnejše mreženje predstavlja sodelovanje in svetovanje med sodelavci, zlasti v zvezi s strokovnimi vprašanji o predmetu. Menili so, da so največ podpore, ustvarjalnosti in praktičnih nasvetov prejeli od svojih najbližjih sodelavcev. Po njihovem mnenju internacionalizacija ni bila zelo pomembna.

Razen minimalnega zunanjega povezovanja v zvezi z vprašanjem razvrščanja učencev, večina VET učiteljev v vzorcu ni bila vključena v nobeno takšno povezovanje. Mednarodne dejavnosti so bile minimalne, vključenih je bilo le nekaj bolj zainteresiranih članov osebja. (Ref. 27).

Mednarodna mobilnost učiteljev lahko izboljša splošne medosebne veščine učiteljev, kar lahko pozitivno vpliva na njihova prizadevanja za sodelovanje in spodbujanje sodelovanja preko državnih meja. Delovne izkušnje v tujini so lahko za učitelje koristne na več načinov. Sodelovanje med učitelji je eno od področij, na katerem lahko mednarodna akademska mobilnost vpliva na njihov odnos in ravnanje.

V raziskavi TALIS se učitelje sprašuje tudi o posebnih ciljih njihovega poklicnega bivanja v tujini. Ti cilji vključujejo učenje kot del izobraževanja, učenje jezika, učenje drugih predmetov, spremljanje dijakov/študentov, vzpostavitev stika z mednarodnimi šolami in poučevanje. Učitelji so posebej izpostavili, da je povezovanje s šolami v tujini edinstvena vrsta sodelovanja, kar je eden od ciljev udeležbe na strokovnih potovanjih v druge države. 12 % učiteljev v Gruziji in 63 % učiteljev v Romuniji pravi, da je bil eden od poklicnih ciljev njihovega potovanja v tujino vzpostaviti stik z lokalnimi šolami. Več kot polovica učiteljev navaja, da je eden od njihovih poklicnih ciljev na potovanju v tujino povezovanje z lokalnimi šolami v Estoniji, na Finskem, Madžarskem, v Latviji, Romuniji in Sloveniji (Ref. 17).

⁵ Študija, ki jo je izvedel Cedefop, z naslovom »Defining VET Professions«, in je bila izvedena preko mreže učiteljev in mentorjev »Ttnet«, je razkrila velika odstopanja med usposabljanjem strokovnjakov v poklicnem izobraževanju in usposabljanju ter realnostjo njihovega dela. Na podlagi raziskave in intervjujev s strokovnjaki v 17 evropskih državah je študija izvedla sistematičen popis dejavnosti in kompetenc učiteljev, mentorjev v podjetjih in vodij v VET. Ta seznam so nadalje potrdili strokovnjaki in zainteresirane strani v 21 evropskih državah.

Slika 8: AgriNext projekt: Mednarodno sodelovanje učiteljev na pilotnem izobraževanju Sodobne kompetence učiteljev v večnamenskem kmetijstvu

5.1.1 Evropska platforma za šolsko izobraževanje (ESEP)

Evropska platforma za šolsko izobraževanje (angl. European School Education Platform - ESEP; Ref. 8) je stičišče za šolsko izobraževalno skupnost, ki ga sestavljajo šolsko osebje, raziskovalci in oblikovalci politik, in služi izmenjavi novic, intervjujev, publikacij, primerov prakse, tečajev in partnerjev za projekte Erasmus+. Spletni prostor »eTwinning« je namenjen »eTwinerjem« - učencem in učiteljem po celi Evropi ter njihovim dejavnostim.

To spletno mesto upravlja Evropska izvajalska agencija za izobraževanje in kulturo (EACEA) in ponuja naslednje aktivnosti:

- Povezovanje s šolami in organizacijami: poiščite organizacije in šole, s katerimi lahko sodelujete.
- Pridružitve spletnim seminarjem: kratki spletni dogodki za spodbujanje vašega poklicnega razvoja.
- Odkritje skupnosti »eTwinning«: odkrijte, kako »eTwinning« omogoča inovacije in sodelovanje.
- Raziskovanje virov o inkluzivnem izobraževanju.
- Gradiva za obogatitev dela v razredu in šoli.

»eTwinning«

»eTwinning« je skupnost za šole in nudi spletno platformo za sodelovanje učiteljev pri nacionalnih in mednarodnih projektih. S pomočjo skupnosti »eTwinning« lahko učitelji in učenci sodelujejo s šolami po vsej Evropi v varnem okolju, sodelujejo na spletnih forumih ter se vključujejo v dejavnosti vzajemnega učenja in poklicnega razvoja.

Za registracijo na platformi ESEP uporabite EU Login in prosite nacionalno podporno agencijo (v Sloveniji »Cmepius«), v kateri je vaša šola, da vas potrdi kot uporabnika.

Kaj ponuja platforma »eTwinning«?

Prek ponujenih orodij za družabno mreženje, kot tudi prek sodelovanja v klepetalnicah, skupinah in evropskih projektih, se lahko »eTwinerji« povezujejo v mreže, delijo in sodelujejo z drugimi registriranimi uporabniki in šolami (Ref. 8).

5.1.2 Evropski center za razvoj poklicnega usposabljanja (Cedefop)

Evropski center za razvoj poklicnega usposabljanja (Cedefop) je ena od decentraliziranih agencij EU (Ref. 5).

Cedefop je bil ustanovljen leta 1975 in ima od leta 1995 sedež v Grčiji. Pomaga spodbujati, oblikovati in izvajati politike EU na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja ter veščin in kvalifikacij v sodelovanju z Evropsko komisijo, državami članicami ter socialnimi organizacijami in partnerji.

Cedefop je razvil vseevropske pristope za razumevanje trenutne in napovedovanje prihodnje ponudbe in povpraševanja po znanjih in veščinah, da bi pomagal vplivati na politiko in ponudbo poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter širše na izobraževalne in poklicne odločitve ljudi.

Sodelovanje pri zbiranju podatkov o trgu dela in spretnostih ter razmerjih med delovnimi mesti, veščinami in kvalifikacijami omogoča boljše upravljanje in proaktivno posodabljanje poklicnega izobraževanja in usposabljanja z namenom, da se ustvari in ohrani zaposljivost VET udeležencev in delavcev ter konkurenčnost podjetij (Ref. 5).

5.1.3 Evropska platforma za učenje odraslih (EPALE)

EPALE je večjezična mreža z odprtim članstvom za strokovnjake s področja izobraževanja odraslih v Evropi.

Združuje izobraževalce odraslih, mentorje, svetovalce in podporno osebje, akademike in raziskovalce ter oblikovalce politik.

Sredstva za EPALE zagotavlja program Erasmus+. Je del načrta EU za spodbujanje večjih in boljših možnosti učenja za vse odrasle.

Za doseg tega cilja EPALE krepi in podpira poklice v izobraževanju odraslih. Prek zapisov na blogih, forumov, orodju za iskanje partnerjev in dogodkih v živo pomaga članom pri učenju in povezovanju s kolegi po vsej Evropi (Ref. 7).

6 Dobre prakse

6.1 Regionalna gospodarska izobraževalna partnerstva (RIEP)

Regionalna gospodarska izobraževalna partnerstva (ang. RIEP) so sodelovala z lokalnim kmetijskim sektorjem v Novi Angliji, da bi razvila »Ag Camp New England«, preoblikovalno pobudo, zasnovano za spodbujanje in vključevanje mladih v kmetijsko gospodarstvo. Petdnevni tabor je povezal šole na območju Nove Anglije z lokalnimi delodajalci v mestu Moree in okolici ter učencem zagotovil praktične izkušnje in stik s praviimi zaposlitvenimi priložnostmi v kmetijstvu. Namen programa je bil povečati ozaveščenost o poklicnih možnostih v kmetijstvu, povečati vpis v kmetijske VET

programe ter podpreti nemoten prehod iz izobraževanja v zaposlitev. Med taborom je 21 dijakov s treh srednjih šol (Peel, Wee Waa in Gunnedah) sodelovalo v praktičnih delavnicah in poglobljenih dejavnostih ter obiskalo 15 delodajalcev na območju mesta Moree in pri tem prepotovalo več kot 800 kilometrov. Tabora so se udeležili tudi učitelji, ki so pridobili sodobna znanja iz gospodarstva in boljše razumevanje kariernih možnosti v kmetijstvu. Po taboru je 94 % dijakov izrazilo novo zanimanje za poklicno pot v kmetijstvu ali pa so o tem začeli razmišljati kot o eni od možnih izbir. Eden od učencev je pripomnil: »Resnično mi je bilo všeč videti »zakulisje« vseh krajev, ki smo jih obiskali. To mi je dalo nov pogled na to, kaj želim početi v prihodnosti« (Ref. 15).

6.2 Center RS za poklicno izobraževanje (CPI)

V Sloveniji je praktično usposabljanje z delom (PUD) vključeno v šolski kurikulum, saj v poklicnih programih predstavlja 35 % celotnega učnega načrta, v strokovnih programih pa 6 %. CPI v Sloveniji izvaja projekt, s katerim želi učitelje praktičnega pouka spodbuditi k povezovanju z delodajalci in pridobivanju izkušenj, da bi se udeležili praktičnega usposabljanja v podjetjih. Predlagane ugotovitve vključujejo popolno podporo izpopolnjevanju učiteljev v delovnem procesu kot obliki strokovnega razvoja, ki naj bi se razširila na vse šole in učitelje poklicnega izobraževanja.

Razvoj kompetentnega učitelja, ki razume prakso in zna organizirati učne situacije, je ključnega pomena, motivirani pa bi morali biti tako posamezniki kot šole. Zato je pomembno, da šole zagotovijo usposabljanje zaposlenih, in sicer predvsem tistih, ki so v neposrednem stiku s praktičnim poukom in delodajalci (Ref. 3).

Dejavnost:

Več lahko preberete tudi na *Educational Farms in AGRI URBAN, CASE STUDIES* (slov. Izobraževalne kmetije v AGRI URBAN, študijski primeri), dostopno na: <https://urbact.eu/sites/default/files/2023-03/AGRI%20URBAN%20case%20studies.pdf>

6.3 Kmetijska šola na prostem (FFS)

FFS je pristop, ki temelji na učenju, osredotočenem na ljudi. Pristop vključuje sodelovalne metode za ustvarjanje okolja, ki spodbuja učenje: udeleženci lahko izmenjujejo znanje in izkušnje v okolju brez tveganja. Praktične terenske vaje z neposrednim opazovanjem, razpravo in odločanjem spodbujajo učenje skozi prakso. Polje je okolje, kjer se lokalno znanje in zunanji znanstveni pogledi preizkušajo, potrjujejo in povezujejo v kontekstu lokalnega ekosistema in družbeno-gospodarskega okolja. Analiza problemov v skupnosti je izhodišče za skupino, ki deluje po pristopu FFS, da razvije kurikulum, prilagojen posameznemu kraju. V okviru FFS se obravnava vedno več tehničnih tem: upravljanje tal, pridelkov in vode, razmnoževanje semen in testiranje sort, kmetijsko-pašniški sistemi, ribogojstvo, kmetijsko-gozdarski sistemi, prehrana, vrednostna veriga in povezava s trgi itd. (Ref. 11).

7 Zaključek

Učiteljskemu poklicu lahko koristi medsektorsko in medpoklicno sodelovanje, vendar to ni samoumevno. Od odločitev in zmožnosti odločevalcev na različnih ravneh je odvisno, ali je takšno sodelovanje v določenem trenutku potrebno. Oblikovalci politik morajo skladno s svojimi okoliščinami določiti vrste partnerstev, ki so potrebna za ohranjanje učiteljskega poklica.

Namen petih vodilnih načel za medsektorsko ali medpoklicno sodelovanje je voditeljem in oblikovalcem politik v izobraževalnem sektorju zagotoviti okvir, na podlagi katerega se bodo lahko odločali o različnih oblikah sodelovalnih pobud (Ref. 14):

- »Vsem vpletenim je potrebno zagotavljati stalno sodelovanje.
- Učitelje in druge deležnike je treba vključiti v načrtovanje in razvoj skupnih prizadevanj.
- Vodenje, ki gradi zaupanje, je bistvenega pomena.
- Jasnost olajša sodelovanje.
- Treba se je naučiti dobrega medpoklicnega in medsektorskega sodelovanja«.

Izvajanje inovativnih praks od učiteljev zahteva, da nenehno razmišljajo o svojih obstoječih metodah poučevanja in razmislijo o spremembi svojega znanja in prepričanj. Sodelovalni strokovni razvoj lahko omogoči tovrstne interakcije med učitelji (Ref. 17).

8 Viri in literatura

- Ref. 1 Attwell, G. 1997. New roles for vocational education and training teachers and trainers in Europe: a new framework for their education. Emerald insight. Available on: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/03090599710171558/full/html> (Accessed: 23. Aug 2024).
- Ref. 2 Bünning, F., Spöttl, G., Stolte, H. 2022. *Technical and Vocational Teacher Education and Training in International and Development Co-Operation: Models, Approaches and Trends*. TVET Teacher Profile and Standards for a master's degree Programme. Springer Singapore, Germany, pp. 16-18. ISBN: 978-981-16-6473-1
- Ref. 3 Center za poklicno izobraževanje Republike Slovenije. 2010. *Povezovanje sfere dela in šolstva*. Available on: https://cpi.si/wp-content/uploads/2020/08/Povezovanje_sfere_dela_in_solstva.pdf (Accessed: 21. Aug 2024)
- Ref. 4 Dimino, J. A., Taylor, M., & Morris, J. 2015. *Professional learning communities facilitator's guide for the What Works Clearinghouse practice guide: Teaching academic content and literacy to English learners in elementary and middle school (REL 2015-105)*. Washington, DC: U.S. Department of Education, Institute of Education Sciences, National Center for Education Evaluation and Regional Assistance, Regional Educational Laboratory Southwest. Available on: <https://ies.ed.gov/ncee/rel/Products/Region/southwest/Resource/100716> (Accessed: 26. Sep 2024)
- Ref. 5 European Commission. 2024. *European Centre for the Development of Vocational Training (CEDEFOP)*. Available on: <https://www.cedefop.europa.eu/en> (Accessed: 26. Sep 2024)
- Ref. 6 European Commission. 2024. *Guidelines on how to run PLC*. Project: From Inclusive Education to Real Scale Transfer (FIERS). Available on: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/project-result-content/55b014df-79bd-4547-8618-a87bb0000ac1/Guidelines_on_how_to_run_PLC.pdf (Accessed: 12. Sep 2024)
- Ref. 7 European Commission (23. Nov 2023). *Electronic Platform for Adult Learning in Europe (EPALE)*. Available on: <https://epale.ec.europa.eu/en> (Accessed: 23. Aug 2024)
- Ref. 8 European Commission (5. Dec 2023). *European School Education Platform (ESEP)*. Available on: <https://school-education.ec.europa.eu/en> (Accessed: 23. Aug 2024)
- Ref. 9 European Commission (May 2024). *DigComp Framework*. Available on: https://joint-research-centre.ec.europa.eu/oldpage-digcomp/digcomp-framework_en (27. Sep 2024)
- Ref. 10 Eurostat. 2021. *European Union Labour Force Survey (EU-LFS) 2019*. Available on: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/european-union-labour-force-survey> (Accessed: 16. Oct 2024)
- Ref. 11 FAO. 2024. *Global Farmer Field School Platform*. Available on: <https://www.fao.org/farmer-field-schools/overview/en/> (Accessed: 10. Sep 2024)
- Ref. 12 Flannery, S. 2019. *An exploration of the professional development needs of agricultural teacher in their role as educators*. Research repository UCD. Available on: <https://researchrepository.ucd.ie/entities/publication/d9733e90-ef3a-43d8-a0a7-d1a788e5c380/details> (Accessed: 23. Aug 2024).

- Ref. 13 Golden Path Solutions. 2024. *The Importance of the Employer-School Partnership*. Available on: <https://goldenpath.net/the-importance-of-the-employer-school-partnership/> (Accessed: 21. Aug 2024)
- Ref. 14 Nilsson Brodén, D. 2022. *Cross-sector and interprofessional collaborations: A powerful tool for the teaching profession?* OECD Education Working Papers No. 283. OECD Publishing, Paris. Available on: <https://doi.org/10.1787/7144c6ac-en> (Accessed: 16. Sep 2024)
- Ref. 15 NSW Government. 2023. *Agricultural camp connecting schools with employers*. Available on: <https://www.nsw.gov.au/education-and-training/resources/agricultural-camp-connecting-schools-employers> (Accessed: 21. Aug 2024)
- Ref. 16 OECD. 2010. *Learning for Jobs*. Synthesis Report of the OECD Reviews of Vocational Education and Training. Available on: https://www.oecd-ilibrary.org/education/learning-for-jobs_9789264087460-en (Accessed: 22. Aug 2024)
- Ref. 17 OECD. 2020a. *TALIS 2018 Results (Volume II): Teachers and School Leaders as Valued Professionals*. TALIS, OECD Publishing, Paris. Available on: <https://doi.org/10.1787/19cf08df-en> (Accessed: 25. Sep 2024)
- Ref. 18 OECD. 2020b. *Back to the Future of Education: Four OECD Scenarios for Schooling*. Educational Research and Innovation. OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/178ef527-en>
- Ref. 19 OECD. 2022. *Preparing Vocational Teachers and Trainers*. Case Studies on Entry Requirements and Initial Training, Report. Available on: https://www.oecd.org/en/publications/preparing-vocational-teachers-and-trainers_c44f2715-en.html (Accessed: 19. Sep 2024)
- Ref. 20 OECD. 2023. *Building Future-Ready Vocational Education and Training Systems*. OECD Reviews of Vocational Education and Training. Available on https://www.oecd.org/en/publications/building-future-ready-vocational-education-and-training-systems_28551a79-en.html (Accessed: 19. Sep 2024)
- Ref. 21 PEDAGOŠKI INŠTITUT. 2018. *TALIS*. Mednarodna raziskava poučevanja in učenja (The OECD Teaching and Learning International Survey) Available on: <https://www.pei.si/raziskovalna-dejavnost/mednarodne-raziskave/talis/#> (Accessed: 19. Sep 2024)
- Ref. 22 Pieter, S., Lans, T., Wiskerke, J. S. C. 2013. *Moving beyond entrepreneurial skills: Key factors driving entrepreneurial learning in multifunctional agriculture*. Journal of Rural Studies, Volume 32, Pages 208-219, Available on: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S074301671300048X> (Accessed: 23 Sep 2024)
- Ref. 23 Rhoads, M., Sierra, H., Mercado Toro, J. T. 2018. *Igniting Your Teaching with Educational Technology*. Chapter 4, Collaboration Tools. Available on: <https://pressbooks.pub/edd7032017f2/chapter/4/> (Accessed: 16. Sep 2024)
- Ref. 24 Stephenson, L. G., Warnick, B. K. Tarpley, R. S. 2008. *Collaboration between Science and Agriculture Teachers*. Journal of Agricultural Education, v49, n4, p106-119. Available on: <https://eric.ed.gov/?id=EJ839909> (Accessed: 23. Sep 2024)
- Ref. 25 The Agroecology Learning Collective (TALC) (25. Apr 2024). *About us*. Available on: <https://agroecologylearning.org.uk/about-us/> (Accessed: 27. Sep 2024)

- Ref. 26 UNESCO. 2022. Our mission. Quality TVET for all. Available on:
<https://unevoc.unesco.org/home/fwd2UNESCO-UNEVOC++Who+We+Are> (Accessed 27. Sep 2024)
- Ref. 27 Volmari K., Helakorpi S. and Frimodt R. (Eds). 2009. *COMPETENCE FRAMEWORK FOR VET PROFESSIONS*. Handbook for practitioners, Finnish National Board of Education and editors. Vammalan Kirjapaino Oy. ISBN 978-952-13-4118-2